

Ukrainian socio-cultural space, which represents multiple and multidimensional modern audiovisual reality, and also puts the individual in front of the problem of choosing his place in it and awareness of responsibility for his choice. Ukrainian folk music must become a kind of metalanguage, able to meet the challenges of modernity, while maintaining the knowledge accumulated by mankind until the XXI century.

Analysis of the creative work of Ukrainian folk groups “Foulkner”, “Onuka”, “Go_A” and Chinese artists confirms that the synthesis of ethnicity with modern arrangements can have a special place in the system of popular music and contribute to the formation of interesting music content with national colors. The entry of Ukrainian music into the world musical context is due to the innovative approach of Ukrainian musicians, their unique creative position and the search for ways to represent their culture.

Key words: folk music, folk performers, neoliberalism, tradition, style, musical culture.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-153.2022.14>

УДК 355.237: 378

Савченко А. О.

ТЕХНОЛОГІЯ РОЗРОБКИ ПРОФЕСІО-ПСИХОГРАМИ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРА ТАКТИЧНОГО РІВНЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Професіо-психограма управлінської компетентності офіцера тактичного рівня розглядається нами як системоутворювальний чинник у побудові процесу професійної підготовки майбутніх офіцерів у ВВНЗ та ВНП(ЗВО). Професіо-психограма складається із змістової частини підготовки (знання, навички, вміння) і самої психограми (психологічної складової особистісного потенціалу офіцера ЗСУ). Визначення психологічної складової офіцера ЗСУ є ключовою у виборі професії військовослужбовця, тому що ця професія відноситься до особливо небезпечних, пов'язаних із використанням зброї та з великим ризиком для життя і здоров'я людини. Військова служба належить до таких видів діяльності, які завжди пов'язані з екстремальними умовами й елементами ризику для здоров'я та життя, тому загальна характеристика екстремальних факторів і механізми розвитку психічних реакцій і станів військовослужбовця представлена у психограмі.

Психограма як складова професіо-психограми управлінської компетентності офіцера ЗСУ тактичного рівня містить опис таких психічних особливостей особистості, які відповідали б особистості “оптимального працівника”. У психограмі виділяють такі блоки: характеристики уваги, вимоги до сенсомоторних якостей, вимоги до пізнавальних якостей, характеристики пам'яті, особливості розумової діяльності, мова і мовленнєві здібності, емоційні якості (емоційна стабільність, рівень особистісної тривожності, емоційна стабільність), вольові якості, особливості темпераменту (вимоги до типологічних особливостей особистості: перевага рис слабкого або сильного, рухливого або інертного типів нервової діяльності), особистісні характеристики (особистісні риси, схильності, інтереси, самооцінка, рівень домагань, ціннісні орієнтації).

Ключові слова: офіцер тактичного рівня, управлінська компетентність, професіо-психограма офіцера ЗСУ.

Відповідно проведеного аналізу нормативно-правових документів щодо організації освітнього процесу у вищій, особливості його організації у ВВНЗ та ВНП(ЗВО), анкетування й тестування значного числа курсантів, науково-педагогічних працівників ВВНЗ та ВНП(ЗВО), експертних оцінок військових фахівців розроблено професіо-психограму офіцера тактичного рівня підготовки (фрагмент формування управлінської компетентності), що дає змогу визначити відповідні управлінські компетентності, знання, навички та вміння командира військового підрозділу тактичного командного рівня як у мирний час так і в умовах бойової готовності виконання свого професійного обов'язку в умовах ведення реального бою.

Мета статті – провести науковий аналіз технології розробки професіограми, практично розробити професіо-психограму управлінської компетентності офіцера тактичного рівня Збройних Сил України.

Проведений науково-практичний аналіз фундаментальних наукових праць у галузі професіології та професіографії (О. Бандурка [1], С. Бочарова [1], В. Бризгалов, Є. Климов [2], А. Маркова [4], К. Платонов [7], В. Рижиков [8] та ін.) надає повний опис особливостей професії, що розкриває зміст професійної праці, а також вимог, які вона ставить перед людиною. Можна зробити висновок на підставі вище наведених праць, що **професіограма** – це спеціальна карта, яка містить розгорнутий перелік умов і характеристик трудової діяльності з конкретної професії, її окремих вимог і професійно важливих якостей, якими повинен володіти працівник.

Професіограма – це, по суті, документ, у якому подано комплексний, систематизований, всебічний опис об'єктивних характеристик професії і сукупності її вимог до індивідуально-психологічних особливостей людини. Головною частиною професіограми є психограма, що містить повний опис власне психологічних характеристик та професійно важливих особистісних якостей спеціаліста. Наведені вище визначення професіограми та психограми дають практичне підґрунтя для конкретизації визначення наукового пошуку розробки професіо- і психограми формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів тактичного рівня в процесі фахової підготовки.

Платонов К. К. пропонує поділ професій на психомоторні, технічні, математичні, гуманітарні, педагогічні, лікувальні, організаторські, наукові і в сфері мистецтв. Такий поділ професій надає можливість зіставляти їх вимоги з відповідними здібностями людини [7].

Відповідно до розробленої В. Рижиковим методики оцінювання респондентів у професіо-психограмі [8] визначаємо вагові коефіцієнти у стобальній шкалі як окремих професійних складових і психологічних якостей з управлінської компетентності офіцера тактичного рівня, так і змістової частини (знання, навички та вміння), що дає можливість розставити акценти за важливістю при проведенні освітнього процесу в системі вищої військової освіти при підготовці майбутніх офіцерів ЗСУ, які можуть активно вести бойові дії відповідно сучасних умов ведення бою. Сама психограма відображає психологічний портрет сучасного офіцера командира тактичного рівня,

дозволяє проаналізувати особистісні, емоційно-вольові, комунікативні компоненти управлінської компетентності командира взводу, роти, батальйону.

Як основну класифікаційну ознаку професіограми Є. Клімов [2] виділяє предмет праці людини і розглядає п'ять основних груп професій: типу "людина-людина", "людина-техніка", "людина-природа", "людина-знакова система", "людина-художній образ". Професії кожного типу висувають певні вимоги до особистості.

Проведений аналіз науково-практичної літератури в галузі професіології та професіографії надає підстави для практичної розробки професіо-психограми формування управлінської компетентності офіцерів тактичного рівня в процесі фахової підготовки та відповідати відповідним вимогам та вирішувати такі завдання: 1) предмет і мету професійної управлінської діяльності військового командира підрозділу тактичного рівня (взвод, рота, батальйон); 2) критерії оцінювання ефективності виконання своїх професійно значимих обов'язків офіцера ЗСУ як командира військового підрозділу тактичного рівня; 3) що впливає на ефективність професійної діяльності офіцера ЗСУ – командира військового підрозділу тактичного рівня; 4) визначення чинників, які впливають на психіку офіцера при виконанні службових обов'язків командира військового підрозділу тактичного рівня, як у час несення служби, так і в особистий час; 5) які особисті вимоги висуваються до офіцера – командира військового підрозділу тактичного рівня [1; 3; 12].

Також при складанні професіо-психограми офіцера ЗСУ активно застосовуються аналіз Статутів, нормативно-правового забезпечення діяльності Збройних, іншої відповідної документації, цілеспрямовані бесіди з компетентними в цій галузі фахівцями, спостереження за професійною діяльністю військовослужбовців.

Тому анкетне опитування фахівців (експертів) є найпоширенішим способом підготовки до розроблення професіограми за оптимальної кількості експертів з кожної професії (не менше 250–300). У проведеному нами анкетуванні для визначення основних складових професіо-психограми брали участь курсанти і науково-педагогічні працівники Військового інституту Національного університету імені Тараса Шевченка, Військової академії (м. Одеса), Національної академії Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, науковці в галузі військового менеджменту, військової психології та педагогіки. На підставі даних, що отримані в результаті математичного опрацювання понад трьохсот анкет респондентів, нами визначено управлінські здібності, які є професійно важливі для офіцера як командира військового підрозділу. Для цього дослідження нами застосовано метод матриці, де результати експертного опитування подаються у вигляді матриці відповідей (a_{ij}):

$$a_{ij} = \begin{pmatrix} a_{11} a_{12} \dots a_{1n} \\ a_{21} a_{22} \dots a_{2n} \\ \dots \\ a_{m1} a_{m2} \dots a_{mn} \end{pmatrix} \quad (1.1)$$

де:

$i = 1, 2, \dots, m$ – якості, що оцінюються;

$j = 1, 2, \dots, n$ – учасники опитування.

Для подальшого опрацювання отриманих результатів нами застосовано представлену нижче методику, через що, зазвичай, оцінки учасників опитування мають суб'єктивний характер і виражаються в різних середніх значеннях оцінок. Тому для зменшення впливу суб'єктивізму оцінок проводиться нормування. Із цією метою вихідна матриця відповідей (b_{ij}) перетворюється в матрицю нормованих оцінок (a_{ij}):

$$b_{ij} = \frac{a_{ij}}{\sum_{i=1}^m a_{ij}} \quad (1.2)$$

Кількісна міра значущості кожної з професійно важливих якостей як середнє значення нормованої оцінки (i) якості обчислена за відповідями всіх учасників опитування і розраховується за нормованими оцінкам.

Професія військового відноситься до особливих професій підвищеної небезпеки і ризику, тому, крім медичних показників, є обов'язковий професійно-психологічний відбір відповідно до встановлених вимог проходження військової служби для претендентів на військову службу. Звідси випливає *принципове положення*: інформативність відповідних профконсультацій і відбору повинна бути необхідною й достатньою не тільки для надання претенденту на здобуття військової спеціальності рекомендацій щодо вибору професії, але й для пошуку ефективних, оптимальних для особистості шляхів її професійної підготовки.

У визначенні поняття “професіографія” А. К. Маркова акцентує увагу на суб'єкті праці як системоутворювальному факторі професії: професіограма – це узагальнена модель успішного фахівця в цій галузі, а також науково обґрунтовані норми й вимоги професії до якостей особистості фахівця, які дозволяють ефективно її виконувати; психограма є описом психологічної діяльності людини та її якостей, які симетричні об'єктивній діяльності, але не збігаються з нею, психограма відображає соціальну норму професій [4].

Зупинимось на формуванні професіо-психограми управлінської компетентності офіцерів тактичного рівня у процесі фахової підготовки у ВВНЗ та ВНП(ЗВО). Професіограма (складник управлінської компетентності) офіцера ЗСУ тактичного рівня гуртується на Статутах Збройних Сил України, Статуті внутрішньої служби ЗСУ, Дисциплінарному Статуті ЗСУ, Статуті гарнізонної та вартової служби ЗСУ, Стройовому Статуті ЗСУ вимогами офіцера ЗСУ як командира тактичного рівня у військовий та мирний час, що передбачає формування професійної відповідальності за наступне: 1) бойову

підготовку підпорядкованого військового підрозділу; 2) готовність військового підрозділу до виконання бойових завдань; 3) виховання особового складу; 4) підтримання належного морально-психологічного стану підпорядкованого особового складу; 5) збереження і підтримання озброєння і техніки в постійній бойовій готовності; 6) підтримання внутрішнього розпорядку та військової дисципліни в підрозділі [3; 12].

За результатами описаного дослідження нами одержано спектр оціночних показників управлінської компетентності, основні компоненти змісту спеціальної підготовки військового командира тактичного рівня, а саме: знання, навички та вміння, які наведено у професіограмі.

За оцінками експертів, управлінська компетентність офіцера тактичного рівня ЗСУ повинна бути прикріплена такими **знаннями**:

- концепції діяльності, основ акмеології;
- теоретичних основ військового управління;
- методів роботи командирів під час підготовки і в ході бойових дій;
- основних положень бойових статутів, організація практичної діяльності військового підрозділу тактичного рівня в мирний та військовий час;
- методи оцінювання бойових можливостей підрозділів під час організації різних видів бою;
- методики прийняття управлінських рішень;
- критерії та методи оцінювання ефективності управління військового підрозділу;
- методику проведення тактичних розрахунків, порядок роботи командира підрозділу після отримання бойового завдання в різних видах сучасного загальновійськового бою;
- міжнародні стандарти і процедури роботи штабів, управління підрозділами при виконанні бойових завдань та при участі в міжнародних миротворчих операціях;
- сутність і призначення культури управління у професійній діяльності офіцера;
- основи дослідження і планування управлінського рішення офіцера як командира;
- етапи впровадження управлінського рішення у практику при військових операціях;
- відповідність власного управлінського рішення командира стандартам практики військових операцій;
- сутність і значення культури управління офіцерів військових сил НАТО;
- теоретичні основи управлінських завдань офіцера військових сил НАТО;
- теоретичні основи проведення переговорів;
- основи психологічного впливу на людей;
- психологічні особливості характеру особистості;
- теоретичні основи інформаційно-психологічного управління.

Уміння:

- виявляти головну проблему в різних умовах діяльності, визначати шляхи її вирішення;

- розробляти й оформляти бойові документи, застосовувати кількісні методи обґрунтування рішення, організовувати управління та управляти підрозділами в основних видах бою;
- організовувати і здійснювати дієвий контроль за діяльністю підлеглих, надавати їм необхідну допомогу;
- оцінювати і стимулювати працю як окремого підлеглого, так і військового колективу загалом;
- координувати і погоджувати сумісні дії між виконавцями, а також із взаємодіючими силами, органами, установами і організаціями.
- добувати і аналізувати відомості про противника, свої війська, взаємодіючі сили, доводити завдання до підлеглих і контролювати їх виконання;
- приймати рішення, ставити бойові завдання підлеглим, організовувати їх виконання та здійснювати управління підрозділом у ході виконання бойових завдань з урахуванням досвіду проведення АТО та ООС;
- приймати і впроваджувати управлінські рішення з метою досягнення ефективних кінцевих результатів;
- оцінювати і прогнозувати розвиток тактичної обстановки;
- застосовувати у своїй повсякденній роботі форми і методи управлінської діяльності;
- застосовувати міжнародні стандарти і процедури роботи штабів, управління підрозділами при виконанні бойових завдань і при участі в міжнародних миротворчих операціях;
- вибирати єдине вірне (раціональне) управлінське рішення із безлічі пропозицій у стислому часовому просторі;
- визначати проблему управлінської діяльності офіцера як командира;
- збирати й опрацьовувати дані для прийняття управлінського рішення командира;
- розробляти тактичні й оперативні заходи, що спрямовані на практичну реалізацію прийнятих стратегій військового підрозділу;
- упорядковувати, обґрунтовувати й ефективно вбудовувати в функціональні системи управління військовим підрозділом управлінські рішення;
- складати й оформлювати основні види управлінських рішень командира;
- науково прогнозувати розвиток військової організації (підрозділу) й аргументовано доводити (усно і письмово) свої ідеї;
- формулювати цілі розвитку колективу, розуміти характер, особливості особистостей підлеглих і адекватно оцінювати себе й інших людей;
- підтримувати нормальний морально-психологічний клімат у військовому колективі, згладжувати конфліктні ситуації;
- аналізувати, прогнозувати, професійно оцінювати і приймати рішення в умовах невизначеності зовнішніх і внутрішніх чинників;
- застосовувати (використовувати) технічних і технологічних

особливостей процесу функціонування комплексів озброєння військової організації, принципі їх дії, у питаннях уніфікації, стандартизації, спеціалізації й автоматизації управління;

– спрямовувати себе і колектив на досягнення поставлених цілей, виконувати функції координатора ресурсів;

– делегувати функції й відповідальність за рівнями управління, організувати стимулювання підлеглих для реалізації концепції розвитку організації, підвищення якості виконання поставлених завдань і економії ресурсів;

– раціонально й ефективно застосовувати тимчасовий ресурс для досягнення поставленої мети;

– приймати управлінські рішення командира з урахуванням практичного досвіду військових сил НАТО.

Мати навички:

– проведення аналізу теорії і практики військового менеджменту, розроблення стратегії діяльності з урахуванням реальних умов;

– високої відповідальності й творчого ставлення до вирішення задач управління підлеглими;

– застосування алгоритму й технології діяльності, адекватної предмету, методам, формам і реальним умовам, коригування специфічної праці військовослужбовця;

– організаторських здібностей і вольових якостей;

– виконання завдань за призначенням;

– застосування на практиці положень основ управління при виконанні своїх обов'язків під час підготовки і веденні бойових дій з урахуванням досвіду проведення АТО та ООС;

– проведення системного аналізу стану підлеглого об'єкта і визначати цілі управлінської діяльності;

– чітка й оперативна взаємодія в разі приведення в різні ступені бойової і мобілізаційної готовності;

– якісного проведення розгортання підпорядкованого військового підрозділу;

– застосування у своїй повсякденній роботі форм і методів управлінської діяльності;

– організувати і здійснювати збір і аналіз необхідної інформації для ухвалення управлінського рішення;

– швидко ухвалювати оптимальні рішення з урахуванням особистих якостей підлеглих, завдань і умов військово-професійної діяльності;

– розроблення, оформлення і користування бойовими документами;

– доведення до підлеглих основних вимог при проведенні розвідки;

– організації й підтримки взаємодії підрозділів у бою;

– застосування відпрацьованих прийомів (правил) дій з управління підрозділом;

– оцінювання психологічних і ділових особливостей підлеглих;

- володіння методикою доведення завдань до підлеглих (підрозділів, служб);
- лідера, який здатний вести за собою підлеглих, застосовувати свій авторитет, високий професіоналізм, позитивні якості й емоції;
- дипломата, який установлює контакти з партнерами і владою, успішно долає внутрішні й зовнішні конфлікти;
- вихователя, який має високі моральні якості, здатний створювати колектив військової організації й спрямовувати його розвиток у потрібному напрямі;
- уміння приймати виважені рішення в короткі терміни.

Більш докладно зупинимося на психограмі як змістовому психологічному складнику управлінської компетентності офіцера ЗСУ, як-от командира тактичного рівня (взвод, рота, батальйон).

Психограма – це окремий складник професіограми, який у найбільш конкретних і достатньо повних формулюваннях надає опис визначеного виду професійної діяльності, відображає особливості та специфіку тієї чи тієї професійної діяльності [9; 11; 12].

Психограма розуміється як виділення й опис якостей людини, які необхідні для успішного виконання конкретної трудової діяльності [3; 5; 6; 8; 10]. Такі якості називаються професійно важливими якостями. Нами було проведено спеціальне анкетування у Військовому інституті Національного університету імені Тараса Шевченка, Військовій академії (м. Одеса), Національній академії Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного серед курсантського, науково-педагогічного складу для визначення управлінської компетентності офіцера тактичного рівня. Серед опитуваних було понад 400 респондентів різного віку, професійної кваліфікації, військового звання, статі. Після проведеного середньостатистичного математичного опрацювання отриманих результатів наведемо нижче отримані результати.

Більш детально зупинимося на професійно важливих якостях особистості офіцера, зокрема особистісних якостях (*риса характеру*): чесність; порядність, принциповість, скромність, працелюбність, цілеспрямованість, дисциплінованість, обов'язковість, урівноваженість, організованість, пунктуальність, акуратність, самостійність в ухваленні рішень, активність, ініціативність, рішучість, сміливість, витривалість, фізична сила, спритність, пильність, кмітливість, вимогливість до себе і підлеглих, витримка, стійкість в емоційно-вольовому відношенні, комунікабельність, доброзичливість, тактовність, володіння культурою мови і поведінки.

Окреслимо комунікативні якості й уміння: 1) здатність налаштовувати підлеглих військовослужбовців на безперечне виконання наказу; 2) уміння швидко і правильно вибрати форму взаємин залежно від психологічного стану та індивідуальних якостей особи військовослужбовця; 3) здатність і вміння відстояти власну думку.

Визначимо інтелектуальні якості особистості офіцера: 1) уміння аналізувати інформацію, виділяти з отриманої інформації ту, яка необхідна

для виконання завдання; 2) здатність визначати кілька можливих варіантів виконання одного й того самого завдання, вибрати найефективніші заходи для його виконання; 3) уміння приймати правильне рішення за мінімуму інформації, правильно визначати напрямок діяльності; 4) відчуття наявності проблеми там, де здавалося б, уже все вирішено; 5) здатність розглядати проблеми з кількох різних позицій, уміння уявити й осмислити ситуацію.

Психофізіологічні якості: 1) висока емоційна стійкість; 2) екстремальна стійкість (стійкість в екстремальних умовах військової служби); 3) стійкість діяльності в умовах стомлення, що розвивається; 4) стійкість в умовах публічної діяльності при дефіциті часу і замало інформації для упереджених висловів своєї точки зору та аналізу поточної ситуації; 5) здатність успішно переробляти та аналізувати додаткову інформацію на тлі основної діяльності.

Вольові якості офіцера тактичного рівня Збройних Сил України: 1) здатність брати на себе відповідальність у складних і небезпечних ситуаціях; 2) здатність адекватно оцінювати власні можливості, сили й досягнення; 3) наполегливість у подоланні труднощів; 4) дисциплінованість, відповідальність.

Сенсомоторні якості: 1) здатність швидко діяти в умовах дефіциту часу; 2) швидка сенсомоторна реакція.

Висновки. Отже, зазначимо, що професіо-психограма є структурно змістовною частиною моделі фахівця того або іншого профілю, яка відображає вимоги, що висувуються людині, і є характером професійної діяльності й умовами, відповідними до конкретної діяльності. За результатами дослідження (400 респондентів), яке проводилося у Військовому інституті Національного університету імені Тараса Шевченка, Військовій академії (м. Одеса), Національній академії Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного серед курсантського, науково-педагогічного складу з метою визначення управлінської компетентності офіцера тактичного рівня, одержано спектр оцінних показників управлінської компетентності, які можна розглядати основними компонентами змісту спеціальної підготовки військового командира тактичного рівня, а саме: знання, навички та вміння, які були наведені вище в професіограмі.

Перспективи подальшого дослідження. Таким чином, розроблені компоненти, професійно важливі якості та змістовна частина управлінської компетентності офіцера тактичного рівня, як основи його успішної кар'єри, дозволяють науково підійти до розробки педагогічної моделі управлінської складової офіцера тактичного рівня у процесі професійної підготовки у ВВНЗ та ВНП(ЗВО).

Використана література:

1. Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. Психология управления. Харків : ООО "Фортуна-Пресс", 1998. 464 с.
2. Климов Е. А. Психология профессионала : избр. психол. тр. ; гл. ред. Д. И. Фельдштейн. Москва ; Воронеж : Ин-т практ. психологии : НПО "Модекс", 1996. 400 с.

3. Дослідження проблем імплементації європейської сфери освіти і науки в ВВНЗ, ВНП(ЗВО) України : колективна монографія ; за заг. ред. В. С. Рижикова, К. С. Горячевої. Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2021. 241 с.
4. Маркова А. К. Психология профессионализма. Москва : Международный гуманитарный фонд "Знание", 1996. 312 с.
5. Петько Л. В. Виклики XXI століття для освітнього простору України. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]*. Серія : Педагогіка : наук. журн. / Чорном. держ. ун-т імені Петра Могили ; ред. кол. : О. П. Мецанінов (голова) [та ін.]. Миколаїв : Вид-во ЧНУ імені Петра Могили, 2017. Т. 303. Вип. 291. С. 10–14. URI : <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/18644>
6. Петько Л. В. Психолого-педагогічна сутність соціально-комунікативної активності особистості. *Педагогіка вищої та середньої школи* : зб. наук. праць ; гол. ред. В. К. Буряк. Кривий Ріг : КДПУ, 2006. Вип. 15. С. 315–328. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7970>
7. Платонов К. К. Проблемы способностей. Москва : Наука, 1972. 312 с.
8. Рижиков В. С. Теорія і практика конструювання цільових моделей (професіограм) та процесу професійної підготовки майбутніх юристів : монографія. Херсон : ТОВ "Айлант", 2010. 280 с.
9. Bakhov Ivan S., Ryzhykov Vadim S., Kozyr Alla V., Yunnyk Dmytro G., Yunnyk Tetiana. Features of the Formation of an Officer of the Armed Forces as the Sole Leader (Manager) of a Military Organization. *International Journal of Engineering & Technology*. Volume-8 Issue-4, November 2019, pp. 9626–9630.
10. Pet'ko L. Preparing higher school graduates in foreshortening of leader competencies for 2020. *Topical questions of contemporary science* : Collection of scientific articles. Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, MA 02780, United States of America, 2017. P. 467–472.
11. Ryzhykov V. Elaboration of technology and content – practical component of the officer's psychogram. *Problems of modern science* : Collection of scientific articles. Fadette editions, Namur, Belgium, 2018. PP. 169–178.
12. Ryzhykov V., Bakhov I., Kolisnyk O. Leadership Abilities of a Military Manager, Professionalism of a Commander as the Guarantee of the Practice of Effective Activity of a Military Organization. *International Journal of Engineering & Technology*. 2018. Vol. 7, No 4.38 : Special Issue 38, pp. 45–49.

References :

1. Bandurka A. M., Bocharova S. P., Zemlyanskaya E. V. Psihologiya upravleniya. Harkiv : OOO "Fortuna-Press", 1998. 464 s.
2. Klimov E. A. Psihologiya professionala : izbr. psihol. tr. ; gl. red. D. I. Feldshtejn. Moskva ; Voronezh : In-t prakt. psihologii : NPO "Modeks", 1996. 400 s.
3. Doslidzhennia problem implementatsii yevropeiskoi sfery osvity i nauky v VVNZ, VNP(ZVO) Ukrainy : kolektyvna monohrafiia ; za zah. red. V. S. Ryzhykova, K. S. Horiachevoi. Kyiv : FOP Yamchynskiy O. V., 2021. 241 s.
4. Markova A. K. Psihologiya professionalizma. Moskva : Mezhdunarodnyj gumanitarnyj fond "Znanie", 1996. 312 s.
5. Petko L. V. Vyklyky XXI stolittia dlia osvitnoho prostoru Ukrainy. *Naukovi pratsi [Chornomorskoho derzhavnoho un-tu imeni Petra Mohyly kompleksu "KyievoMohylianska akademiia"]*. Serii : Pedahohika : nauk. zhurn. / Chornom. derzh. un-t imeni Petra Mohyly ; red. kol. : O. P. Meshchaninov (holova) [ta in.]. Mykolaiv : Vyd-vo ChNU imeni Petra Mohyly, 2017. T. 303. Vyp. 291. S. 10–14.
6. Petko L. V. Psykholoho-pedahohichna sutnist sotsialno-komunikatyvnoi aktyvnosti osobystosti. Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly : zb. nauk. prats ; hol. red. V. K. Buriak. Kryvyi Rih : KDPU, 2006. Vyp. 15. S. 315–328. URI : <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7970>
7. Platonov K. K. Problemy sposobnostej. Moskva : Nauka, 1972. 312 s.
8. Ryzhykov V. S. Teoriia i praktyka konstruiuvannia tsilovykh modelei (profesiohram) ta protsesu profesiinoi pidhotovky maibutnix yurystiv : monohrafiia. Kherson : TOV "Ailant", 2010. 280 s.
9. Bakhov Ivan S., Ryzhykov Vadim S., Kozyr Alla V., Yunnyk Dmytro G., Yunnyk Tetiana. Features of the Formation of an Officer of the Armed Forces as the Sole Leader (Manager) of a Military Organization. *International Journal of Engineering & Technology*. Volume-8 Issue-4, November 2019, pp. 9626–9630.
10. Pet'ko L. Preparing higher school graduates in foreshortening of leader competencies for 2020. *Topical questions of contemporary science* : Collection of scientific articles. Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, MA 02780, United States of America, 2017. P. 467–472.

11. Ryzhykov V. Elaboration of technology and content – practical component of the officer’s psychogram. *Problems of modern science: Collection of scientific articles*. Fadette editions, Namur, Belgium, 2018. PP. 169–178.
12. Ryzhykov V., Bakhov I., Kolisnyk O. Leadership Abilities of a Military Manager, Professionalism of a Commander as the Guarantee of the Practice of Effective Activity of a Military Organization. *International Journal of Engineering & Technology*. 2018. Vol. 7, No 4.38 : Special Issue 38, pp. 45–49.

SAVCHENKO A. Technology of developing a professional psychogram of the managerial competence of the Tactical Officer of the Armed Forces of Ukraine.

A Tactical Officer is, without a doubt, one of the most important positions. The professional psychogram of the managerial competence of the Tactical Officer is considered as a system-forming factor in the building process of future officers’ professional training in Higher Military Educational Institutions (Higher Educational Institutions) and Military Educational subdivision of higher educational institutions. This professional psychogram consists of a content part for training (knowledge, skills, abilities) and a psychogram (a psychological component of the personal potential of the officer of the Armed Forces of Ukraine). The author stresses that determination of the psychological component of the officer of the Armed Forces of Ukraine is a key for choosing a job as an officer, because this job is an exceptionally dangerous job, associated with use of weapons, associated with an increased risk to human life and health. Military service refers to these types of activities that are always associated with extreme conditions and elements of risk, therefore, the general characteristics of extreme factors and the mechanisms of development of mental reactions and states of a serviceman are presented in the psychogram. The psychogram, as a component of the professional psychogram of the managerial competence of the Tactical Officer of the Armed Forces of Ukraine, includes a description of such mental characteristics of the personality which would correspond to the personality of the “optimal employee”. The following blocks are distinguished in the psychogram: characteristics of attention, requirements for sensorimotor qualities, requirements for cognitive qualities, characteristics of memory, peculiarities of mental activity, language and speech abilities, emotional qualities (emotional stability, level of personal anxiety, emotional stability), volitional qualities, peculiarities of temperament; personal characteristics (personal traits, inclinations, interests, self-esteem, level of aspirations, value orientations).

Key words: *Tactical Officer, managerial competence, professional psychogram, the Armed Forces of Ukraine.*

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-153.2022.15>

УДК 373.2.091.33:78

Савченко Р. А.

**ТВОРЧА ВЗАЄМОДІЯ МУЗИЧНОГО КЕРІВНИКА З ВИХОВАТЕЛЯМИ
І ФАХІВЦЯМИ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Стаття присвячена проблемі творчої взаємодії музичного керівника з вихователями та фахівцями-предметниками закладу дошкільної освіти (ЗДО). Метою статті є теоретичне обґрунтування проблеми у педагогічній науці і практиці та визначення інноваційних форм творчої взаємодії музичного керівника з вихователями та фахівцями-предметниками закладу дошкільної освіти. Доведено, що звернення до супроводу дошкільника в освітньому закладі як системи професійної діяльності команди педагогів, дало розуміння, що творча взаємодія